

CZU: 81`255.4:821.521-1

[https://doi.org/10.59295/sum10\(200\)2024_30](https://doi.org/10.59295/sum10(200)2024_30)

IMAGINARUL VERII ÎN OPERA POETICĂ JAPONEZĂ A LUI MATSUO BASHO: ABORDARE TRADUCTOLOGICĂ

Mihaela IOVU,

Universitatea de Stat din Moldova, Fundația pentru Relații Moldo-Japoneze

Un rol fundamental în poezia lirică îl joacă imaginarul naturii și multitudinea de emoții, imagini vizuale și auditive declanșate prin intermediul acestora, iar în literatura japoneză, vara ocupă un loc deosebit de important atât ca perioadă în care au loc o multitudine de procese naturale, dar și ca concept ce stimulează amintiri și emoții ale cititorilor. Acest studiu se concentrează pe explorarea haiku-urilor care evocă elemente caracteristice verii și pe modul în care acestea sunt traduse în limbi precum româna, franceza, engleza. Obiectivul principal al lucrării este de a identifica tehnicile de traducere utilizate pentru a reda imagistica verii, alături de dificultățile întâlnite și soluțiile adoptate, prin metode de analiză comparativă. Haiku-urile selectate, create de marele poet Matsuo Basho, au fost alese tocmai pentru capacitatea lor de a surprinde esența verii, fiind apoi comparate din punct de vedere al structurii și semnificației în diferitele versiuni traduse.

Acest demers încearcă să evidențieze că traducerea poeziei, în special a celei care reflectă imagini sezoniere puternice, precum vara, poate fi realizată cu succes prin diverse strategii. Fie că se pune accentul pe păstrarea senzațiilor și imaginilor originale, fie pe adaptarea formei pentru a face poezia accesibilă publicului din alte culturi, traducătorul poate alege soluții inovative, atâta timp cât reușește să transmită esența verii așa cum este ea percepută în cultura japoneză. Analiza se concentrează pe dificultățile specifice traducerii haiku-urilor, cum ar fi păstrarea conciziei, ambiguității și simbolismului tipic poeziei japoneze. Prin intermediul lucrării, încercăm să confirmăm faptul că traducerea poeziei, deși dificilă și plină de provocări, oferă multiple soluții, fie prin menținerea emoțiilor și imagisticii originale, fie prin adaptarea formei și accesibilității pentru publicul țintă.

Cuvinte-cheie: *imaginar, haiku, operă poetică, traducere poetică, kigo, strategii de traducere, limba japoneză.*

THE IMAGERY OF SUMMER IN THE JAPANESE POETRY OF MATSUO BASHO: A TRANSLATION APPROACH

The imagery of nature plays a fundamental role in lyrical poetry, encompassing a multitude of emotions, visual and auditory images that are evoked through it. In Japanese literature, summer holds a particularly important place, not only as a time when numerous natural processes occur but also as a concept that stimulates readers' memories and emotions. This study focuses on exploring haiku that evoke characteristic elements of summer and on how these are translated into languages such as Romanian, French, and English. The main objective of the paper is to identify the translation techniques used to convey summer's imagery, alongside the challenges encountered and the solutions applied, using comparative analysis methods. The selected haiku, created by the great poet Matsuo Basho, were chosen specifically for their ability to capture the essence of summer, and were then compared in terms of structure and meaning across different translated versions.

This endeavour aims to highlight that translating poetry, especially that which reflects strong seasonal imagery like summer, can be successfully accomplished through various strategies. Whether the emphasis is on preserving the original sensations and images or on adapting the form to make the poetry accessible to audiences from other cultures, the translator can choose innovative solutions as long as they manage to convey the essence of summer as perceived in Japanese culture. The analysis focuses on the specific difficulties of translating haiku, such as maintaining the conciseness, ambiguity, and symbolism typical of Japanese poetry. Through this study, we seek to confirm that although translating poetry is challenging and filled with obstacles, it offers multiple solutions, either by retaining the original emotions and imagery or by adapting the form and accessibility for the target audience.

Keywords: *imaginary, haiku, poetic work, poetic translation, kigo, translation strategies, Japanese language.*

Conceptul de operă poetică japoneză și importanța elementelor naturii

Un text literar are drept scop principal expresia artistică, estetică și emoțională, folosind limbajul într-un mod creativ și figurativ. Textul poetic se deosebește de textele non-literare (precum articolele de știri, ra-

poartele tehnice, manualele) prin accentul pus pe frumusețea stilului, complexitatea narativă și profunzimea temelor abordate. Textele literare pot include poezie, proză, dramaturgie și alte forme de scriere artistică. Putem delimita următoarele caracteristici ale textului literar: funcționalitate, estetică, limbajul utilizat fiind adesea ornamentat prin figuri de stil: metafore, comparații, personificări etc., în scopul de a crea imagini puternice și a evoca emoții, subiectivitate. Textele literare reflectă adesea perspectivele și emoțiile subiective ale autorilor, ambiguitatea în exprimare ceea ce face posibilă interpretarea lor în multiple moduri. Un text literar se mai caracterizează prin straturi complexe de semnificații, abordând teme și probleme universale, diverse personaje ș.a. [1, p. 140].

Haiku creează o modalitate prin care omul poate reveni la natură, iar relectura haiku-ului declanșează în final sugestiei interpretative, cum ar fi cea că vechiul heleşteu nu mai există, iar broasca nu mai este broască, totul este acoperit cu un văl de mister și totodată nu mai are nimic misterios, dacă am face referire la faimosul haiku de Matsuo Basho, la care ne referim în continuare [2, p. 412].

În ultimii ani, popularitatea haiku s-a extins în numeroase spații. Probabil această popularitate se datorează faptului că Haiku este scurt, format din 17 silabe, împărțite în trei rânduri, fiecare rând conține 5, 7, 5 silabe. Cu toate acestea, haiku poate exprima asociativ ideea esențială, anume de aceea o așa formă de poezie, cunoscută de secole, mai este încă favorizată de către japonezi. Deseori haiku se adresează temei contemplării naturii și a tăcerii. Haiku este și o posibilitate de a reveni la natură, deoarece conține un mesaj de armonie între oameni și natură.

În procesul de traducere a expresiilor culturale, precum și a altor culturi, un traducător poate recurge la diverse proceduri, cum ar fi traducerea literală, transferul, naturalizarea, echivalența culturală, echivalența funcțională, echivalența prin descriere, clasificarea, analiza componentelor, eliminarea, adăugarea, reducerea și sinonimia. În traducerea literală, traducătorul efectuează o transpunere de la o unitate la alta, fie că este vorba de un singur cuvânt sau de unități mai complexe, precum propoziții sau fraze.

Există și tactici care încearcă să compenseze dificultatea traducerii poeziei și pierderea valorii estetice în procesul de traducere. Observarea strategiilor de adaptare și de compensare estetică, împreună cu procesele de selecție și de organizarea textului poetic, contribuie la menținerea valorii estetice generale a poeziei și facilitează traducerea acestui gen literar, conform dezbaterilor la care se face referință în lucrarea „Strategii pentru traducerea prezentării estetice a poeziei” [3, p. 190].

În cazul efectuării unui studiu al literaturii contează foarte mult caracteristicile limbii în care este produs textul sursă, din aceste considerente subliniem detaliem câteva aspecte mai specifice ale limbii japoneze care trebuie luate în considerare în cazul efectuării unei traduceri.

În jurul anilor 1900 limba japoneză era considerată o limbă „agramaticală”, „impersonală”, invocându-se drept argumente particularitățile limbii japoneze în care substantivul nu dispune de categoriile de gen și număr, adjectivul nu are grad de comparație, iar verbul este lipsit de categoria gramaticală a persoanei. Ceva neobișnuit pentru grupul de limbi europene, în general [4, p. 390], și, mai concret, pentru limbile incluse în studiul nostru pentru analize traductologice, adică română, engleză și franceză.

Pentru început, ne oprim la câteva definiții ale conceptului de *imaginar* și apelăm pentru aceasta la opiniile mai multor specialiști. Spre exemplu, consultând „Dicționarul Cambridge”, constatăm că imaginarul este definit în felul următor: „utilizarea de cuvinte sau imagini în cărți, filme, picturi etc. pentru a descrie idei sau situații” sau „utilizarea imaginilor sau a cuvintelor pentru a crea imagini, în special, pentru a crea o impresie sau o stare de spirit”. Constatăm că este o explicație foarte generală și poate fi atribuită mai multor genuri de artă și divertisment, inclusiv operelor poetice [5].

În cartea sa „The Room: And Other Poems” C. Day Lewis utilizează termenii cei mai simpli pentru a remarcă faptul că imaginarul este o imagine făcută din cuvinte. Un epitet, o metaforă, o comparație pot crea această imagine; imaginarul mai poate fi redat printr-o frază sau un pasaj descriptiv, dar care transmite imaginației receptorului textului poetic ceva mai mult decât reflecția exactă a unei realități exterioare. Prin urmare, fiecare imagine poetică este într-o oarecare măsură metaforică [6, p. 8].

Textul literar poate fi măsurat prin imagini: „Imaginarul este o dimensiune universală centrală pe producția de sens poetic”. Pornind de la aceasta afirmație putem observa rolul și caracteristicile imaginarii naturii în diferite culturi [7, p. 20].

La fiecare 3 luni, Japonia se confruntă cu o schimbare extraordinară a peisajului natural. Cele patru anotimpuri sunt dominante în haiku prin expresii numite *kigo*. Kigo este o parte din haiku care nu poate fi înțeleasă literalmente, în sensul că kigo este una dintre condițiile prealabile în realizarea poeziei japoneze. Kigo poate fi interpretat ca o expresie cheie care simbolizează sau implică anotimpurile. Un exemplu perfect sunt imaginile din haiku-urile create de către Matsuo Basho, acestea sunt clasificate în funcție de kigo: *haru* (primăvara), *natsu* (vara), *aki* (toamna), *fuyu* (iarna).

Acest concept constă din 2 caractere (季語), *anotimp* și *cuvânt* sau *limbă*, deci este un limbaj al anotimpurilor. Spre exemplu cuvântul „zăpadă” (iarna) „floare” (primăvară), poate fi interpretat ca indicator al anotimpului căruia îi este dedicat un anumit haiku. Desigur, străinii care citesc o astfel de operă lirică, nu întotdeauna sesizează această legătură pentru că multe dintre unitățile lexicale în haiku fac aluzie fie la fenomene ale naturii, de exemplu ploaia, care în Japonia este asociată cu un sezon ploios, adică vara, fie la unele elemente din evenimentele culturale ale sezonului respectiv, cum ar fi festivaluri și ceremonii care necesită explicații suplimentare [8, p.217].

Analiza comparativă a traducerilor operei lui Matsuo Basho

Imaginarul verii în poezia japoneză este vibrant și plin de viață, capturând atât intensitatea naturii, cât și experiențele senzoriale ale sezonului. Vara este adesea descrisă prin imagini de ploi torențiale, câmpuri de orez de un verde intens, sunetul continuu al cicadelor și lumina puternică a soarelui. Aceste elemente nu doar conturează atmosfera caldă și luxuriantă a verii, ci și evocă sentimente de energie, pasiune și efemeritate. Poeții japonezi utilizează aceste imagini pentru a explora contrastul dintre căldura sufocantă a zilelor de vară și răcoarea liniștitoare a nopților, creând un echilibru între forța vieții și calmul contemplării. Haiku-urile și tanka-urile ce descriu vara se concentrează adesea pe momente de intimitate cu natura, precum zborul unei cicade sau răcoarea umbroasă a unei păduri de bambus, evidențiind legătura profundă dintre om și mediul înconjurător. Astfel, vara în poezia japoneză devine o metaforă a intensității vieții și a frumuseții trecătoare, capturată în clipe scurte dar pline de semnificație.

くたび, 草臥れてやど, 宿か, 借るころやふじ, 藤のはな, 花 *kutabirete yado karu koro ya fuji no hana*

În acest haiku de Matsuo Basho descrie un călător obosit care, după ce găsește un loc de odihnă, se confruntă cu glicinele înflorite, ce transmit surpriza și efemeritatea.

Vin de la drum obosit

și caut un han,

dar iară: glicinele!

Traducerea în limba română, păstrează fidelitatea față de textul original, surprinzând atât starea de epuizare a călătorului, cât și surpriza întâlnirii cu glicinele. În versiunea în limba română, traducătorul reușește să recreeze în detaliu atmosfera haiku-ului japonez, dând dovadă de multă claritate, de asemenea, mai observăm o abundență de semne de punctuație. Ordinea imaginilor este păstrată, însă se adaugă detaliul „*Vin de la drum*” ce oferă mai multă claritate cititorului textului țintă. În ceea ce privește rima, ea lipsește, la fel cum este în haiku-ul în japoneză, pentru că opera lirică japoneză pune accentul pe imaginile și emoțiile ilustrate, pe ritm și nu pe rimă. Adaptările gramaticale și ordinea cuvintelor sunt ajustate pentru a asigura fluenta și ritmul poetic în limba română. Strategiile utilizate urmăresc să echilibreze fidelitatea față de textul original cu necesitatea de a transmite emoția și imaginile într-un mod accesibil cititorului român.

În versiunea franceză, se observă o formulare mai formală și generală, care poate modifica nuanțele originale ale căutării unui loc de odihnă:

Épuisé,

la période où l'auberge

est à sec - les fleurs de Fuji.

Traducătorul în franceză a folosit diverse strategii pentru a reda sensul și atmosfera originalului. Cuvântul „草臥れて” (*kutabirete*), care înseamnă „obosit”, a fost adaptat prin „*Épuisé*” pentru a păstra ideea de epuizare după o călătorie lungă. În loc de o traducere literală a „宿借るころ” (*yado karu koro*) (momentul de a închiria o cazare), varianta franceză clarifică contextul prin „la période où l'auberge est à sec”, sugerând lipsa de locuri disponibile în han și adăugând astfel o nuanță de o posibilă interpretare a evenimentelor

descrie. Totodată, referința sezonieră la „藤の花” (*fuji no hana*) (florile muntelui Fuji) este menținută prin „les fleurs de Fuji”, păstrând astfel importanța indicării sezonului în haiku-uri și constituind, în opinia noastră, cea mai fidelă traducere din cele prezentate. Adaptarea structurii și a ordinii cuvintelor asigură fluenta și lirismul poeziei în limba franceză, respectând normele stilistice ale acesteia. Prin aceste strategii, traducerea reușește să echilibreze fidelitatea față de original cu adaptările necesare pentru a transmite sensul și imagistica într-un mod accesibil și estetic pentru cititorii francofoni.

Traducerea engleză, oferă o versiune concisă și simplă care captează esența haiku-ului, dar într-un stil mai redus care evită anumite nuanțe emoționale.

*travel weary,
just as I finally find lodging -
wisteria blossoms*

Expresia „*travel weary*” captează ideea de epuizare după o călătorie lungă și evocă senzația de oboseală acumulată. Următorul vers a fost adaptat în engleză prin „*just as I finally find lodging*”, pentru a sugera momentul precis în care se încheie efortul de a găsi o cazare, totodată adăugând o notă de satisfacție, deși în original accentul este pus pe momentul căutării unui loc de odihnă. Referința sezonieră la „藤の花” (florile de glicine) este păstrată prin „*wisteria blossoms*”, menținând astfel legătura cu natura și ciclul anotimpurilor, iar denumirea florilor este o adaptare în limba engleză. Prin ajustarea structurii și utilizarea limbajului poetic în limba engleză, traducătorul reușește să transmită atmosfera originalului, respectând concizia și simbolismul caracteristic poeziei japoneze. Poate fi observat faptul că nu s-a recurs la utilizarea majusculilor și practic s-a renunțat la semnele de punctuație, exact ca în varianta originală.

あさつゆ, 朝露に よご, 汚れてすず, 涼し うり, 瓜のつち, 土 *asatsuyu ni yogorete suzushi uri no Tsuchi*

Următorul exemplu este în contrast cu cel precedent și în general cu emoțiile specifice verii.

*Umed de rouă
Și murdărit cu nămol,
Pepene rece.*

În traducerea în limba română, se păstrează fidelitatea față de textul original din punct de vedere al ordinii cuvintelor și imaginii create. Această versiune redă eficient imaginea pepenelui acoperit de rouă și murdărit cu nămol, aducând în prim-plan contrastul între răcoarea pepenelui și murdăria de pe suprafața sa. Expresia „朝露に” (*asatsuyu ni*), care se referă la „rouă dimineața,” a fost tradusă prin „*umed de rouă*,” pentru a transmite senzația de prospețime și umezeală specifică acestui moment al zilei întrucât cititorul intuiește că roua este un fenomen ce poate fi observat dimineața. Cuvântul „汚れて” (*yogorete*), care înseamnă „*murdărit*,” este redat prin „*murdărit cu nămol*,” păstrând astfel conexiunea cu natura și contactul cu pământul. În plus, „涼し” (*suzushi*), care poate fi tradus ca „*rece*” sau „*răcoritor*,” a fost folosit pentru a descrie „*pepenele*,” sugerând senzația de răcoare într-o zi de vară. Alegerea structurii și a echivalențelor în varianta română asigură o redare fidelă a imagisticii originale, în timp ce transmite emoția și contextul sezonier, respectând concizia tipică haiku-ului. Pentru comoditatea cititorului s-a recurs la utilizarea majusculilor și a semnelor de punctuație:

Versiunea franceză conține expresia „*Dans la rosée du matin*” astfel se păstrează imaginea de rouă de dimineață, dar „*la terre de melon*” este o formulare care poate părea mai generală decât „*murdărit cu nămol*”:

*Dans la rosée du matin,
la terre de melon
sale et fraîche.*

Adjectivul „*sale*” sugerează murdăria, dar în contextul traducerii, nu transmite complet senzația de „*murdărit*”, iar „*fraîche*” transmite răcoarea, dar nu surprinde în întregime textura specifică a pepenelui. Această traducere este elegantă, dar pierde din specificitatea detaliilor originale.

Versiunea în limba engleză:

*in morning dew,
dirty and cool,
a mud-smeared melon*

„*In morning dew*” redă imaginea picăturilor de rouă de dimineață în traducerea engleză, iar „*dirty and cool*” descrie starea pepenelui, capturând atât murdăria, cât și răcoarea. Folosirea expresiei „*a mud-smeared melon*” subliniază specificitatea murdăriei, dar într-un stil mai simplificat. Această versiune reușește să surprindă esența haiku-ului japonez într-un mod direct și eficient, dar pare mai puțin poetică decât celelalte traduceri prin lipsa de expresii adiționale ce ar putea ajuta cititorul să trăiască sentimente asemănătoare celor ale destinatarilor originalului.

Este interesant faptul că 瓜 (*uri*) de fapt nu denumește exact pepenele, ci întreaga familie: pepene, castravete, dovlecel etc., însă dat fiind faptul că este o tematică a verii, toți traducătorii au optat pentru „melon” (pepene).

きつつき, 啄木鳥も いお, 庵は やぶ, 破らず なつ, 夏 こだち, 木立 *kitsutsuki mo io wa yaburazu natsu kodachi*

Compararea traducerilor haiku-ului japonez în care este descrisă protejarea unei sihăstrie de către ciocănitoare evidențiază diferențele în modul de redare a imaginii și sentimentului respectiv în original.

Chiar și ciocănitoarea

nu va dăuna acestei sihăstriei

printre arborii verii.

Versiunea românească, încearcă să păstreze fidelitatea față de textul original, surprinzând liniștea oferită de sihăstrie și contextul arborilor de vară. Traducătorul reușește să reflecte exact atmosfera și imaginea descrisă în haiku-ului japonez. S-a folosit o traducere aproape literală pentru a reda fidel imaginea ciocănitorei care, în mod neașteptat, nu afectează „*sihăstria*” – o alegere de cuvânt care sugerează izolarea și liniștea colibeii din pădure. Expresia „夏木立” (*natsu kodachi*), care înseamnă „*arborii verii*,” a fost păstrată pentru a accentua contextul sezonier specific și a evoca imaginile naturale care sunt centrale în haiku-urile japoneze. Cuvântul „破らず” (*yaburazu*), care se referă la „*a nu dăuna*” sau „*a nu rupe*,” a fost tradus ca „*nu va dăuna*,” menținând astfel ideea de protejare și respect pentru natura înconjurătoare. Această traducere reușește să surprindă esența haiku-ului, transmitând atât liniștea și armonia locului, cât și fragilitatea peisajului natural, rămânând fidelă formelor concise și evocatoare ale haiku-ului original.

Même le kôkaku

ne se fend pas -

un ruisseau d'été.

În contrast, traducerea în limba franceză, aduce modificări semnificative în interpretarea ideilor din original. „*Même le kôkaku*” se referă la ciocănitoare, dar „*ne se fend pas*” sugerează o acțiune diferită de „*nu va dăuna*,” iar „*un ruisseau d'été*” (*un pârau de vară*) schimbă contextul original al arborilor verii, introducând o imagine nouă care poate altera mesajul haiku-ului în original.

Traducerea în engleză surprinde esența protecției oferite de ciocănitoare și ambientul verii:

even woodpeckers

don't damage this hut:

summer grove

Traducătorul operează strategii de adaptare menite să păstreze concizia și esența originalului în limba japoneză, oferind, în același timp, claritate și fluentă în versiunea în limba engleză. Cuvântul „庵” (*io*), care denotă o colibă simplă sau o sihăstrie, a fost tradus ca „*hut*” pentru a păstra simplitatea imaginii. Expresia „破らず” (*yaburazu*), care se traduce literal prin „*a nu rupe*” sau „*a nu dăuna*,” a fost redată ca „*don't damage*,” pentru a evidenția ideea de protecție și respect față de natură. Elementul sezonier „夏木立” (*natsu kodachi*), care se referă la o pădure sau un crâng de vară, a fost tradus ca „*summer grove*”, aceasta fiind o traducere mai corectă „*kodachi*” fiind vorba despre arborii plantați de oameni. Folosirea cuvântului „*even*” la începutul versului adaugă un accent pe faptul că nici măcar ciocănitorele, cunoscute pentru forța lor, nu afectează liniștea locului. Această strategie ajută la transmiterea unei atmosfere de pace și armonie, în concordanță cu spiritul contemplativ al haiku-ului original.

Concluzii

În concluzie, constatăm că analiza comparativă a traducerilor haiku-urilor japoneze în română, franceză și engleză evidențiază diferențele în modul în care imagistica și sentimentul original sunt redade în fiecare

versiune în limbile de traducere. De exemplu, în unul dintre haiku-urile despre vară, traducerea în română și în engleză surprinde reușit imaginea pepenului acoperit de rouă și de murdărie, menținând claritatea și detaliul, în timp ce traducerea în franceză introduce o formulare care poate modifica contextul original. Similar, în haiku-ul despre ciocănitore și sihăstrie, traducerea în română și în engleză păstrează esența protecției care se datorează liniștii păstrată de ciocănitore, în timp ce traducerea în franceză aduce o interpretare diferită prin „*un ruisseau d'été*,” schimbând accentele imaginii.

Pentru a îmbunătăți calitatea traducerilor haiku-urilor japoneze, traducătorii ar trebui să se concentreze pe păstrarea sensului și nuanțelor originale rezultate din imaginile folosite în aceste texte poetice, respectând specificul fiecărei limbi. De exemplu, în haiku-ul cu pepenele, traducătorul în română reușește să redea imaginea și senzația originală: „*Umed de rouă / Și murdărit cu nămol, / Pepene rece*”, în timp ce traducerea în franceză „*Dans la rosée du matin, / la terre de melon / sale et fraîche*” introduce o imagine diferită prin „*un ruisseau d'été*,” care poate schimba semnificativ contextul original. Utilizarea unor echivalente culturale și contextuale ajută la menținerea impactului emoțional al textului. În al doilea rând, colaborarea cu specialiști în domeniul literaturii japoneze poate oferi o înțelegere mai profundă a subtilităților haiku-urilor. De exemplu, în haiku-ul despre ciocănitore, înțelegerea contextului „*庵は破らず*” (nu va dăuna sihăstriei) este crucială pentru a reda corect imaginea protecției, a liniștii. În al treilea rând, este importantă revizuirea constantă a traducerilor, inclusiv feedback-ul de la vorbitorii nativi și experții în traducere. Aceste strategii contribuie la realizarea unor traduceri care nu doar redau corect sensul și contextul haiku-urilor, dar și captează frumusețea și subtilitatea poeziei japoneze originale.

Referințe:

1. EAGLETON, T. *Literary Theory: An Introduction*. [Blackwell; 2nd Edition. January 1, 1996.] 248p. ISBN-13: 978-0631201885.
2. BLYTH, R. H. *A History of Haiku*. Tokyo: The Hokuseido Press. 1984. 427p. ISBN 978-4590002040.
3. BONNEFOY, J., SCHULTE, R. *Theories of Translation, An Anthology of Essays from Dryden to Derrida*. University of Chicago Press., 2020. p.186-192. ISBN-13:978-0226048710.
4. IKEGAMI, Y. *Homology of Language and Culture – A Case Study in Japanese Semiotics*. The Nature of Culture, Proceedings of the International and Interdisciplinary Symposium, October 7-11, Bochum, 1989, pp. 388-403
5. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus* © Cambridge University Press [Accesat 23.08.2023] Disponibil <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/imagery>
6. BRANDT, L., BRANDT, P. *Cognitive poetics and imagery*. European Journal of English Studies. Vol.9, No 2, 2005. ISSN 1382-5577.
7. INA, I, P. *Japanese Nature Themed Imagery in 俳句 Haiku by Matsuo Basho*. Stylistic Studies, International Joint Conference on Arts and Humanities 2021. 217-220p.
8. ACSAN, I. *日本の抒情詩 Din lirica japoneză*. Editura univers, 1970. 265p. ISBN 973-9349-43-9.
9. POHILĂ, V. *Haiku. Selecție din poeți japonezi și români*. MERIDIANE ALE SPIRITUALITĂȚII: JAPONIA, REVISTA LIMBA ROMÂNĂ Nr. 2-3, anul XIII, 2003. [Accesat 10.09.2023] Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2618>
10. RENONDEAU, G. *Anthologie de la poésie japonaise Classique, Poèmes traduits et réunis par G. Renondeau*, Unesco, 1971. 256p. SBN 978-2070280179.
11. MARQUES, K. *La barrière naturelle de Fuwa, Tous les haïkus sur la nature*. 08 mai 2022 [Accesat 12.09.2023]. Disponibil: <https://www.temple-du-haiku.fr/exemples-de-haiku/nature/>
12. BASHŌ, M. *The Complete Haiku of Matsuo Basho Translated, Annotated, and with an Introduction by Andrew Fitzsimons*. UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, 2022, 421 p. ISBN 9780520385580.
13. PETERS, J. *Arta japoneză de a trăi*. Editura For You, 2021, 175 p. ISBN 978-606-639-448-2.

N.B.: Articolul a fost prezentat în cadrul conferinței cu participare internațională „Traduceri (traducători) fără frontiere”, desfășurată la 27 septembrie 2024, Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova.

Date despre autor:**Mihaela IOVU**, doctorandă, Școala Doctorală Științe Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.**E-mail:** mihaela.iovu7@gmail.com**ORCID:** 0000-0002-6796-0503*Prezentat la 01.10.2024***Anexa 1**

Japoneză	Romaji	Română	Franceză	Engleză
草臥れて宿借るころや藤の花	kutabirete yado karu koro ya fuji no hana	Vin de la drum obosit și caut un han, dar iară: glicinele!	Épuisé, la période où l'auberge est à sec - les fleurs de Fuji.	travel weary, just as I finally find lodging - wisteria blossoms
啄木鳥も庵は破らず夏木立	kitsutsuki mo io wa yaburazu natsu kodachi	Chiar și ciocănitoarea nu va dăuna acestei sihăstriei printre arborii verii.	Même le kôkaku ne se fend pas - un ruisseau d'été.	even woodpeckers don't damage this hut: summer grove
朝露に汚れて涼し瓜の土	asatsuyu ni yogorete suzushi uri no tsuchi	Umed de rouă Și murdărit cu nămol, Pepene rece.	Dans la rosée du matin, la terre de melon sale et fraîche.	in morning dew, dirty and cool, a mud-smeared melon